

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1924 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående rättsskydd för alster av konsthantverk och konstindustri.

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 191, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Hansson* i Stockholm föreslagit riksdagen att hos Kungl. Maj:t begära utredning till nästa års riksdag angående rättsskydd för alster av konsthantverk och konstindustri.

Beträffande de skäl, motionären anfört för sin ifrågavarande hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Två olika vägar stå till buds för ernående av rättsskydd på ifrågavarande område, nämligen dels införande av s. k. auktorsskydd i likhet med vad som gäller beträffande alster av de fria konsterna, dels anordnande av s. k. mönsterskydd. Skillnaden mellan dessa båda skyddsarter består huvudsakligen däri, att mönsterskyddet är betingat av vissa formaliteters iakttagande och vanligen förenat med kostnader samt inskränkt till jämförelsevis kort tidrymd, under det att auktorsskyddet icke förutsätter någon anmälan eller andra formella åtgärder eller erläggande av några avgifter samt vanligen är av längre varaktighet. Dessa båda skyddsformers tillämpningsområden täcka icke alltid varandra. Härav följer, att införande av skydd av det ena slaget icke onödiggör eller utesluter införande av skydd jämväl av det andra slaget. I flera länder har därför stadgats skydd av bägge slagen. Motionären lämnar öppet, huruvida båda nämnda skyddsformer eller allenast endera av dem bör komma i tillämpning, men antyder i motiveringen, att båda formerna i ett sammanhang böra göras till föremål för utredning.

Det enda skydd för alster av konsthantverk och konstindustri — med gemensamt namn kallade konstslöjd — som för närvarande finnes i vårt land, regleras genom lagen den 10 juli 1899 om skydd för vissa mönster och modeller. Denna lag är emellertid inskränkt till att gälla endast mönsters och modellers användande inom metallindustrien. Frågan om införande av ett vidsträcktare rättsskydd för konstslöjdsalster har under senare år blivit alltmer aktuell. För ernående av ett sådant rättsskydd hava båda ovannämnda skyddsformer ifrågasatts, sålunda dels införande av auktorsskydd för alster av

Olika skyddsformer.

*1899 års lag.
Fråga om
vidsträcktare
skydd.*

konstslöjd, dels mönsterlagens utsträckande till att gälla för industrien i dess helhet.

Auktorsskydd. Vad först beträffar frågan om införande av auktorsskydd eller konstverkskydd för alster av konstslöjd, må erinras, att Sverige var företrätt vid den konferens, som år 1908 hölls i Berlin för revision av bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk av den 9 september 1886. Den reviderade bernkonventionen den 13 november 1908 undertecknades jämväl för Sveriges del men kunde, i avvaktan på vidtagande av vissa ändringar i vår hithörande lagstiftning, icke ratificeras förrän den 13 november 1919. Den reviderade bernkonventionen innehåller i art. 2 sista stycket, att verk av konst, tillämpad å industrien, skyddas i den mån, varje lands inre lagstiftning sådant tillåter. Denna bestämmelse innebär, att ett unionsland, vars egen lagstiftning icke skyddar konstslöjdens alster, icke heller har skyldighet att bereda skydd för dylika alster från andra unionsländer, *men att ett land, vars lag meddelar skydd för de ifrågavarande verken, är pliktigt att låta detta skydd gälla även till förmån för andra unionsländer, detta således utan reciprocitet.* Någon skyldighet för Sverige att införa auktorsskydd för alster av konstslöjd föreligger alltså ej på grund av konventionen.

1914 års betänkande. De särskilda sakkunniga, som inom justitiedepartementet tillkallats för revidering av vår äldre lagstiftning på auktorsträttens område i syfte att möjliggöra ratifikationen av 1908 års reviderade bernkonvention, avgåvo den 28 juli 1914 betänkande med förslag till, bland annat, lag om rätt till verk av bildande konst. Därvid föreslogs, att konstverksskyddet skulle utsträckas även till konstslöjdens alster. Emellertid ansågo de sakkunniga, att i förhållande till utlandet villkoret om reciprocitet borde gälla även i fråga om konstslöjden, och hemställde alltså att, därest skyddet sålunda utsträcktes, Sverige — med begagnande av den i art. 27 av 1908 års konvention unionsländerna tillförsäkrade rätt — måtte vid tillträde till konventionen göra sådant förbehåll, att ömsesidighetsgrundsatsen även i denna punkt upprätthölls.

Efter att hava omnämnt, att Konsthantverkarnas gille ävensom Svenska slöjdföreningen i framställningar till Kungl. Maj:t påkallat skydd i förevarande avseende samt närmare redogjort för innehållet däri, anförde de sakkunniga till stöd för sitt förslag följande. Strävandet att sprida konstens skapelser och de av dem förmedlade skönhetsvärden till allt bredare lager av vårt folk hade funnit ett ökat antal nitiska målsmän. Och det syfte, som härvid låge till grund — smakens förädlande och skönhetssinnets höjande även inom de kretsar, som hittills stått i det hela oberörda av konstens inflytelser — vore för visso ett kulturintresse, väl värt uppmuntran och stöd från statsmaktens sida. Men härutinnan vore det icke nog, att de fria konsternas alster genom utställande samt genom goda och prisbilliga reproduktioner gjordes tillgängliga för den stora allmänheten. Av ännu större vikt torde det vara, att åt de för det vardagliga bruket avsedda möbler och andra bohagsting, nyttighetsföremål och prydnadssaker förlänades en prägel av skönhet och stil. Det vore

detta behov, konstslöjden hade att tillgodose; och densamma sociala uppgift torde alltså vara icke mindre betydelsefull än de fria konsternas. Då det ansetts, att den målade och tecknade konstens samt skulpturens utövare för att värdigt kunna fylla den kulturuppgift, som dem tillkomme, hade behov av en speciell lagstiftning till skydd för de ekonomiska och ideella intressen, vilka med konstverken vore förenade, torde det hava giltighet även vad konstslöjdens idkare anginge. Vid sådant förhållande samt på de skäl, som härutinnan anförts i ovan omnämnda yttranden av Konsthantverkarnas gille och Svenska slöjdföreningen, hade vårt lands högt utvecklade konsthantverk och konstindustri ansetts nu böra i skyddshänseende likställas med övriga arter av bildande konst.

Över de sakkunnigas förslag hade kommerskollegium med eget utlåtande avlämnat yttranden från ett stort antal föreningar, bolag och enskilda näringsidkare, som representerade olika grenar av den verksamhet, vars alster det ifrågasatta skyddet avsåg. Efter en redogörelse för omnämnda yttrandens innehåll anförde kollegium följande. Hur tilltalande än tanken på ett över hela konstslöjden utsträckt konstverksskydd måste förefalla, hade man dock givetvis att framgå med varsamhet i dessa frågor. Vi saknade härvidlag inom landet vunnit erfarenhet och finge icke utan vidare på svenska förhållanden tillämpa de rön, som gjorts i de stora industriländerna. Skyddet borde principiellt ej utsträckas till de tillverkningar, som av sina utövare ännu ej ansåges mogna därför. Konstverksskyddet måste sålunda enligt kollegiets mening bliva i avsevärd mån inskränkt till sitt tillämplighetsområde. Vad det konstnärliga hantverket beträffade, så föreläge från dettas sida, enligt vad av de till kollegium inkomna yttranden framginge, ett allmänt intresse för konstverksskydd. Kollegium ansåge därför, att detta skydd om möjligt borde utsträckas till konsthantverket i dess helhet. Beträffande den konstnärliga industrien, hade kollegium funnit ett ganska allmänt intresse för skydd vara rådande inom möbeltillverkningen. Av metallindustriens representanter hade endast de inom guldsmedsbranschen hörda sammanslutningarna förordat förslaget. Däremot hade textil-, tapet-, glas-, porslins- och lervaruindustrierna i det hela ställt sig avvisande; även Sveriges industriförbund ansåge, att lagen ej borde beröra alster av konstindustri. I enlighet därmed funne kollegium, att konstverksskyddet borde, vad konstindustrien anginge, gälla endast möbeltillverkningen och guldsmidet. Denna begränsning borde enligt kollegiets mening icke vara slutgiltig; i den mån som inom en industri uppstode ett övervägande intresse av skydd, borde denna industri inordnas under lagens tillämplighetsområde.

Vid anmälan av de sakkunnigas betänkande i statsrådet den 19 april 1918 förklarade departementschefen som sin mening, att konstslöjden för närvarande icke borde ställas under det skydd, som förevarande lag anordnade. Till stöd härför anförde han följande. De skäl, som de sakkunniga till stöd för sin ståndpunkt anförde, funne han vara synnerligen beaktansvärda. Men å

Kommerskollegium.

*Departementschefen
år 1918.*

andra sidan ansage han, lika med kommerskollegium, det icke böra ifrågakomma att införa konstverksskydd för sådana arter av konstslöjd, vilkas utövare icke önskade sådant skydd. Kollegium hade, med stöd av den av kollegium i ämnet verkställda undersökning funnit konstverksskyddet böra gälla dels i fråga om konsthantverket i dess helhet och dels, vad konstindustrien anginge, beträffande möbeltillverkningen och guldsmidet. Kollegium hade emellertid självt fäst uppmärksamheten på den svårighet, som möter då det gällde att avgöra, huruvida ett föreliggande alster vore en produkt av hantverk eller av industri. Med hänsyn till denna, i vissa fall säkerligen alldeles olösliga svårighet, och då en sådan uppdelning näppeligen läte förena sig med de allmänna grundsatserna för auktorsrätten, funne departementschefen sig icke kunna tillstyrka, att alster av konsthantverk och alster av konstindustri behandlades på olika sätt i skyddshänseende. Vad de två industrigrenar anginge, vilka enligt kollegiets mening borde ställas under konstverksskyddet, så funnes för guldsmidet redan nu möjlighet till skydd enligt mönsterlagen, som ju avsåge alster tillhörande metallindustrien. Och det vore departementschefens avsikt att i annat sammanhang inför Kungl. Maj:t föreslå sådan ändring i nyssnämnda lag, att densamma bleve tillämplig även vad möbelfabrikationen beträffade. Representanterna för konstindustriens övriga grenar ställde sig avvisande till de nu föreslagna bestämmelserna. Vid sådant förhållande funne departementschefen sig böra hemställa, att varken konstindustrien eller konsthantverket för närvarande måtte göras till föremål för det skydd, som förmedlades av konstverkslagen.

*Prop. nr 3
år 1919.*

I 1 § av det förslag till lag om rätt till verk av bildande konst, som jämte andra lagförslag på auktorsrättens område genom proposition, nr 3, förelades 1919 års lagtima riksdag, intogs, i enlighet med departementschefens ovannämnda yttrande, en bestämmelse, att alster av konsthantverk och konstindustri icke skulle vara föremål för skydd enligt lagen.

*Första lagutskottet 1919
nr 10.*

Första lagutskottet yttrade vid behandling av nyssnämnda proposition i avgifvet utlåtande, nr 10:

»Utskottet kan icke dela departementschefens betänkligheter mot konstverkskyddets utsträckande jämväl till konstslöjden. Gent emot kommerskollegiets, av departementschefen biträdda uppfattning, att skyddet ej borde utsträckas till sådana arter av konstslöjd, vilkas utövare icke önskade sådant skydd, anser utskottet för sin del det *principiellt* riktiga vara att låta konstverkskyddet omfatta varje art av bildande konst. Givetvis måste man därvid, på sätt kollegium anfört, framgå med varsamhet och nödig hänsyn tagas till näringsidkarnas önsknings; helt avgörande böra de dock icke vara. Utskottet ansluter sig i detta avseende till vad patentlagstiftningskommittén för mönsterskyddets del anfört i sitt betänkande med förslag till lag om mönsterskydd. på sätt utskottet närmare utvecklar i sitt utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 5. I detta sammanhang må allenast nämnas, att kommittén ansett, att endast där det kunde påvisas, att någon industrigren genom mönsterskyddet komme att lida verkligt men, borde en sådan industri hållas utanför området för en mönsterlag. Vad kommittén sålunda anfört synes i än

högre grad böra äga tillämpning på konstverkskyddet, vilket direkt och således utan föregående särskild registrering grundar sig å auktorsrätten. Och i fråga om det sistnämnda lärer näppeligen enligt utskottets förmenande någon art av konstslöjden komma att bliva lidande av att ett sådant skydd införes. Vad konsthantverket beträffar, föreligger ju tvärtom, enligt vad kommerskollegium vitsordat, från dettas sida ett allmänt intresse för konstverkskydd. Vad åter den konstnärliga industrien angår, synes den visserligen, enligt vad kommerskollegiets utlåtande i ämnet giver vid handen, i allmänhet hava ställt sig avvisande. Vad i sådant avseende anförts är dock enligt utskottets förmenande icke tillräckligt skäl för att ställa industrien utanför skyddet. Utskottet är således ense med de sakkunniga och motionärerna därutinnan, att konstverkskyddet bör utsträckas även till konstslöjdens alster, och anser därför, att åt förevarande paragraf bör givas den avfattning, de sakkunniga föreslagit.

Därest, såsom utskottet föreslagit, den svenska lagstiftningen om auktorsrätt till konstverk kommer att omfatta även konstslöjden, har Sverige enligt den reviderade bernkonventionen, på sätt de sakkunniga framhållit, skyldighet att skydda även utländska alster av konsthantverk och konstindustri, för så vitt de falla under konventionen, och detta utan avseende på om svensk konstslöjd skyddas i deras hemland. Att den svenska lagens skydd sålunda utan villkor om reciprocitet utsträcker, torde emellertid icke överensstämma med den hos oss rådande rättsuppfattningen. Utskottet förutsätter således, såsom de sakkunniga ock föreslagit, att Sverige vid tillträdet till konventionen, i likhet med Frankrike, gör sådant förbehåll, varigenom ömsesidighetsgrundsatsen även i denna punkt upprätthålles.»

På grund av det anförda hemställde också utskottet, att ifrågavarande lagrum måtte ändras därefter, att konstverkskyddet skulle omfatta jämväl konsthantverk och konstindustri. Reservation anmäldes av en av utskottets ledamöter, vilken hemställde, att Kungl. Maj:ts förslag i denna del måtte av riksdagen bifallas.

Vid frågans behandling i riksdagen stannade kamrarna i olika beslut, i det att första kammaren biföll utskottets hemställan, medan andra kammaren antog Kungl. Maj:ts förslag oförändrat. Vid behandling av frågan om sammanjämkning ansåg utskottet sådan böra äga rum på det sätt, att första kammaren, med frånträdande av sitt förut fattade beslut, biträdde andra kammarens beslut, samt att bägge kamrarna beslöte, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville efter verkställd utredning taga i förnyat övervägande, i vad mån och under vilka villkor alster av konsthantverk och konstindustri måtte kunna beredas skydd enligt lagen om rätt till verk av bildande konst ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill övervägandet givit anledning.

Sedan riksdagen beslutit i enlighet med vad utskottet sålunda föreslagit, anmäldes detta beslut hos Kungl. Maj:t genom skrivelse den 1 april 1919, nr 76.

1919 års lagtima riksdag hade, såsom ovan antytts, att ägna behandling jämväl åt frågan om inrättande av ett mera vidsträckt mönsterskydd än 1899 års lag erbjuder. Kungl. Maj:t framlade nämligen till denna riksdag, genom propo-

1919 års lag-
tima riksdag.

Mönsterskydd.
Prop. nr 5
år 1919.

sition nr 5, ett förslag till lag om ändringar i och tillägg till 1899 års lag, som i huvudsak gick ut på utsträckande av mönsterskyddet till att gälla jämväl träindustrien.

Patentlag-
stiftningskom-
mittén.

Patentlagstiftningskommittén, som den 24 mars 1916 avgivit ett omfattande betänkande med förslag till ny mönsterlag, principiellt omfattande hela industrien, hade i motiveringen till sitt lagförslag utgått från att det icke kunde vara annat än billigt och rättvist, att även åt den gren av andligt arbete, som bestode i komponerandet av mönster, gäves ett skydd, som möjliggjorde för dess utövare att erhålla skälig ersättning för sitt arbete. Värdefullt sålunda i första hand för mönsterritaren, vore mönsterskyddet av ej mindre betydelse för industriidkaren och hantverkaren. Men ej blott av hänsyn till enskilda intressen vore mönsterskyddet påkallat; i dess betydelse såsom en mäktig hävstång för höjande av konsthantverket och konstindustrien, uppammande av en inhemsk, på nationell grund arbetande mönsterritarkår, odlade av skönhetsinnet och den goda smaken, främjande av lojala affärsmetoder och stärkande av respekten för andras andliga arbete låge enligt kommitténs mening förvisso tillräcklig anledning att anse ett dylikt skydd såsom ett beaktansvärt statsintresse. Givet vore, att med den möjlighet att förvärva rättigheter, som mönsterskyddet medförde, även följde en förpliktelse att respektera andras mönsterrätter, men enligt kommitténs åsikt kunde denna helt naturliga förpliktelse i allmänhet icke verka betungande, och de farhågor, som i detta avseende understundom kommit till synes, torde mången gång hava berott på ett missförstånd angående mönsterskyddets innebörd. Kommittén ansåge därför det principiellt riktiga vara att låta mönsterskyddet utsträckas till hela industriens område. Endast där det kunde påvisas, att någon industrigren genom ett dylikt skydd komme att lida verkligt men, borde en sådan industri hållas utanför området för en mönsterlag.

Kommittén anmärkte, att Sverige genom att ansluta sig till den genom pariskonventionen av år 1883 bildade internationella unionen för skyddande av den industriella äganderätten förpliktat sig att i fråga om mönsterskydd giva unionsstaternas medborgare och med dem enligt konventionsbestämmelserna likställda personer samma rättigheter som landets egna undersåtar, d. v. s. att mönsterlagen måste bereda dessa utlänningar möjlighet att erhålla skydd i samma omfattning och inom samma industriområden som svenskar. Vidare framhöll kommittén, att de protester, som förekommit mot ett mönsterskydd, egentligen varit riktade mot skyddets utsträckande till även utländska mönster, under det att så gott som undantagslöst någon farhåga för ett mönsterskydd, begränsat till inhemska mönster, icke torde hava förspotts inom någon gren av industrien. Efter en utförlig motivering kom kommittén till den åsikten, att något annat undantag från lagens tillämpning icke borde göras, än det som berörde textilindustrien, nämligen med avseende å vävnader, avsedda för beklädnadsartiklar, vilket undantag motiverades av textilindustriens tvång att på nämnda område följa det i utlandet skapade modets växlingar.

Vid kommittéförslaget's anmälan i statsrådet förklarade departementschefen, att han av vad i ärendet förekommit bibragts den övertygelsen, att det icke skulle vara tillrädligt att nu införa ett så omfattande mönsterskydd, som kommittén föreslagit, samt anförde därutinnan: Kommittén syntes vid avvägandet av mönsterskyddets gagneliga och mindre gynnsamma sidor hava i viss mån överskattat de förra. Det borde särskilt framhållas, att hänsynen till mönsterritarnes intressen, vilka kommittén tillmätte stor vikt, näppeligen motiverade den föreslagna utsträckningen av mönsterskyddet. I sistnämnda avseende vore nämligen att märka, att, om arbetsgivarna tillerkändes rätt med avseende på anställda mönsterritares mönster i den omfattning, kommittén föreslagit, de mönsterritare, som vore anställda i industriens tjänst, och som torde utgöra det övervägande flertalet, knappast kunde hava något större intresse av om skydd förefunnnes eller icke. Även om farhågorna för mönsterskyddets skadliga inverkan på industrien i vissa fall kunde vara överdrivna, ansåge departementschefen försiktigheten bjuda att ej införa ett mönsterskydd för de industrigrenar, där det förefunnnes en utbredd önskan att få stå utanför skyddet. Av de olika industrierna vore det egentligen endast möbelindustrien, inom vilken en allmän önskan om införande av mönsterskydd gjort sig gällande. Vid sådant förhållande syntes mönsterskyddet nu böra utvidgas endast därhän, att vid sidan av metallindustrien upptoges ett visst annat område av industrien, så avgränsat, att möbelindustriens intressen bleve tillgodosedda.

Första lagutskottet yttrade, i utlåtande nr 11, vid behandling av ifrågasvarande proposition bl. a.:

*Första lagutskottet 1919
nr 11.*

»Vad . . . angår frågan om mönsterskyddets utsträckning, anser utskottet — i likhet med patentlagstiftningskommittén och i överensstämmelse med utskottets åsikt i fråga om konstverksskyddets utsträckande till konstslöjden — det principiellt riktiga vara att låta mönsterskyddet utvidgas att gälla hela industrien; de skäl, som patentlagstiftningskommittén härutinnan anfört till stöd för sin ståndpunkt, finner utskottet övertygande. En annan fråga är, huruvida inom någon del av industrien möjligen skulle kunna föreligga särskilda omständigheter och förhållanden, som påkalla något undantag i ett eller annat avseende från mönsterskyddets verkningar.

Vad beträffar det motstånd, som från vissa industriers sida framträtt mot mönsterskyddet, torde detta delvis hava sin grund i en missuppfattning angående mönsterskyddets rätta innebörd och delvis vara att söka i betydligt överdrivna farhågor för mönsterskyddets skadliga inverkan på industrien. På sätt patentlagstiftningskommittén anmärkt, kan ju, då motivet i ett mönster icke i och för sig är föremål för skydd, en var vid utarbetandet av nya mönster använda samma motiv, som de skyddade mönstren innehålla. Vidare kan mönsterskyddet förvärfvas endast för nya mönster och blott för en begränsad, jämförelsevis kort tid; den industriidkare, som icke vill nedlägga kostnad på nya mönster, har därför alltid en rik tillgång på mönster, som han fritt får eftergöra på grund av att de antingen aldrig blivit skyddade eller ock efter skyddstidens utlöpande blivit allmänhetens egendom. Vad särskilt angår tillgången till utländska mönster, vilken fråga, såsom framgår av det föregående, givit anledning till de största farhågorna, skulle ett mönsterskydd icke avskära denna tillgång, ty dels bleve endast de mönster, som här

registrerades, undandragna de svenska fabrikanternas fria begagnande, dels kunde i talrika fall även rätt att använda dessa erhållas, ehuru mot ersättning.

Med den ståndpunkt, utskottet sålunda intagit till den principiella frågan om mönsterskyddets utsträckande, och då de betänkligheter däremot, som från vissa industriers sidor framträtt, icke enligt utskottets förmenande äro av beskaffenhet att obetingat böra ställa dem utanför skyddet, har utskottet icke kunnat biträda Kungl. Maj:ts förslag att utsträcka mönsterskyddet till allenast träindustrien. Man förstår lätt det motstånd, som mot Kungl. Maj:ts förslag rests från vissa utövare av sistnämnda industri. En lag, som principiellt omfattar varje industri, är för den enskilde näringsidkaren vida lättare att underkasta sig än bestämmelser, som gälla allenast hans och kanske även någon annans näringsgren. Att, på sätt vederbörande departementschef tänkt sig, så småningom föra in under skyddet den ena industrien efter den andra, allt eftersom önskingarna därom inom densamma synas övertvåga förefintligt motstånd, finner utskottet mindre lämpligt. Då det principiellt riktiga lära vara, att mönsterskydd införes, torde denna princip böra omfattas och endast de undantag göras, som av behovet finnas oundgängligen betingade.

Vid sådant förhållande och då den ytterligare utredning, som kan vara erforderlig för bedömande av frågan, huruvida och i vad mån för vissa industrier eller industrigrenar särskilda omständigheter kunna anses påkalla något undantag i ett eller annat avseende från mönsterskyddets verkningar, lära böra ske genom Kungl. Maj:ts försorg, har det syntts utskottet lämpligast, att frågan om mönsterskyddets utsträckande i hela dess vidd göres till förnyat övervägande från Kungl. Maj:ts sida.

I överensstämmelse härmed hemställde utskottet, dels att riksdagen måtte förklara, att propositionen ej kunnat bifallas, dels att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville efter förnyad utredning låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till ny lagstiftning om mönsterskydd, byggd på den grundsatsen, att skyddet utsträcktes att omfatta industrien i allmänhet.

Fyra reservanter inom utskottet yrkade bifall till propositionen.

1919 års lag-
tima riksdag.

Utskottets nyssberörda hemställan blev av riksdagen bifallen, vilket beslut hos Kungl. Maj:t anmäldes genom skrivelse den 1 april 1919, nr 77.

Utskottet.

Såsom av det ovanstående framgår, har utskottet vid ifrågavarande spörsmåls behandling år 1919 uttalat såsom sin åsikt, att konstslöjdens alster böra beredas rättsskydd såväl genom införande av konstverkskydd jämväl på ifrågavarande område som genom mönsterskyddets utsträckande till att omfatta industrien i allmänhet. Genom ovannämnda år 1919 till Kungl. Maj:t avlåtna skrivelser, nr 76 och nr 77, har också riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa förnyade utredningar i dessa båda hänseenden samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningarna kunde komma att giva anledning.

Enligt vad utskottet inhämtat, torde emellertid något lagförslag med föranledande av nyssberörda riksdagens skrivelser icke inom den närmaste framtiden vara att förvänta. Vad beträffar skrivelsen nr 76 med begäran om

utredning i vad mån och under vilka villkor alster av konsthantverk och konstindustri måtte kunna beredas skydd enligt lagen om rätt till verk av bildande konst, så har densamma, enligt vad utskottet inhämtat, icke uti ifrågasvarande del varit föremål för någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Vad åter angår skrivelsen nr 77 med begäran om framläggande av förslag till ny lagstiftning om mönsterskydd, byggd på grundsatsen om skyddets utsträckande till att omfatta industrien i allmänhet, så har visserligen med anledning därav under år 1920 uppdragits åt särskild sakkunnig att verkställa den sålunda begärda utredningen. Men genom Kungl. Maj:ts beslut den 24 november 1922 har förordnats, att utredningsarbetet fr. o. m. den 1 januari 1923 skulle vila och icke upptagas utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande. Sådant medgivande har hittills icke lämnats.

Utskottet anser emellertid, att frågan om beredande av ökat rättsskydd åt konstslöjdens alster är av den betydelse, att en förnyad anhållan från riksdagen om fortsatt utredning av densamma är väl motiverad. Beträffande skälen för den ståndpunkt, utskottet sålunda intager, vill utskottet hänvisa till de yttranden, som av utskottet avgivits vid behandlingen av Kungl. Maj:ts år 1919 framlagda propositioner rörande hithörande ämnen och som här ovan återgivits. De skäl, som då talade för införande av en vidsträcktare skyddslagstiftning på ifrågasvarande område, synas sedan dess hava vuxit i styrka. Detta framgår av, bland annat, den utredning, som verkställdes av kommerskollegium på grund av en till kollegium remitterad, av Svenska Slöjdföreningen den 2 november 1923 hos Kungl. Maj:t gjord framställning om utvidgning av lagen om rätt till verk av bildande konst till att omfatta jämväl konsthantverk och konstindustri. I anledning av sagda framställning har kollegium infortrat yttranden i ämnet från, bland andra, Sveriges industriförbund, handelskamrarna, Sveriges hantverksorganisation m. fl. sammanslutningar. I det övervägande flertalet av de inkomna yttrandena har betonats det principiellt berättigade i att konstslöjdsalster, åtminstone i viss utsträckning, bleve föremål för lagskydd. För hantverket och den textila handslöjden, beträffande vilka redan vid frågans tidigare behandling ansågs uppenbart, att ett skydd endast vore till gagn, hava inga invändningar mot införande av skydd gjorts. I fråga om industrien däremot hava alltjämt vissa betänkligheter rests, särskilt med hänsyn till att möjligheten att efterbilda utländska mönster och modeller genom införande av skydd avskures. Rätten till sådan efterbildning synes nämligen för vissa industrier fortfarande vara ett livsintresse. Betänkligheterna äro emellertid numera icke så allmänt omfattade som vid frågans tidigare behandling. Representanterna för vissa industrier, som då ställde sig avvisande mot införande av lagskydd, såsom porslinsindustrien och tapetindustrien, synas sålunda numera önska, att ett sådant infördes. Inom vissa andra industrier, såsom hushållsglasindustrien och textilindustrien, reses däremot fortfarande starkt motstånd mot varje slag av skydd.

Beträffande frågan om vilket slag av skydd, som bör komma i fråga, auktors-

skydd eller mönsterskydd, äro meningarna rätt delade. Sålunda hava Sveriges industriförbund och Svenska föreningen för industriellt rättsskydd förklarat sig finna auktorsskyddets utsträckande till konstslöjdens område olämpligt. Inom industrien synes för övrigt stämningen i det stora hela vara mot införande av auktorsskydd. I de flesta övriga till kommerskollegium i ärendet inkomna yttranden uttalas däremot sympatier för införande av auktorsskydd på nu ifrågavarande område, om än i vissa fall i något annan form än den för konstverk gällande.

Liksom vid frågans föregående behandling anser utskottet allt fortfarande, att de betänkligheter, som från vissa industriers sida framställts mot utsträckande av mönsterskyddet och konstverksskyddet, icke äro av beskaffenhet att motivera industriens ställande utanför ett sådant skydd. Utskottet vidhåller sålunda sin uppfattning, att lagskyddet *principiellt* böra gälla all konstslöjd, vilket givetvis icke utesluter, att vid en på sådan grund utformad lagstiftning särskilda omständigheter kunna påkalla undantag från lagskyddets verkningar i olika avseenden beträffande vissa industrier.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville efter verkställd utredning taga i förnyat övervägande dels i vilken utsträckning och under vilka villkor alster av konsthantverk och konstindustri må kunna beredas skydd enligt lagen om rätt till verk av bildande konst, dels ock huruvida lagstiftningen angående mönsterskydd må kunna utsträckas till att omfatta industrien i allmänhet, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill ett sådant övervägande kan giva anledning.

Stockholm den 25 april 1924.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETERSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:
från första kammaren: herrar *Edw. Larson*, *Åkerman*, *K. G. Westman**, *Klefbeck**,
*Johan Carlsson**, *P. E. A. Jonsson**, *Berglund**, *J. O. Karlsson*;
från andra kammaren: herrar *Pettersson* i Södertälje, *Lindqvist* i Halmstad, af
Ekenstam, *Strid*, *Johanson* i Huskvarna, *Billqvist** och *Karlsson* i Vätö*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

dels av herr *Edw. Larson*,
dels av herr *Lindqvist*,
dels ock av herr *Johanson* i Huskvarna.